

באתר העד

"והגדת לבנך"

מבחר שאלות ל"ליל הסדר"

העלון טעון גניזה ♦ אין לקרוא בשעת התפילה!

העלון בחסות רשת הכוללים "תפארת יוסף ובנימין" ב"ב ופ"ת בראשות הרה"ג נצח מהצרי שליט"א

א. תשובה: א. המשנה ברורה (סי' ת"פ סק"י) מסביר, שבא לרמז שאנו מאמינים, שכשם שגאלנו ה' יתברך ממצרים, יגאלנו עוד וישלח לנו את אליהו לבשרנו.

ב. לדעת הגר"א מוילנא, הטעם, משום שיש פוסקים הסוברים שצריך לשתות חמישה כוסות [עין טור סי' תפ"א, ובית יוסף שם]. וכל ספק שיש בהלכה, יברר אליהו הנביא, כשיבוא במהרה בימינו. וכמו שכתב ה"תוספות יום טוב" (עדות פ"ח, מ"ז), תיק"ו ראשי תיבות: ת'שבי י'תרץ ק'זשיות ו'איבעיות. משום זה מוזגין כוס של אליהו מספק ואין שותין אותו, ובבואו יפשוט את כל הספיקות, וביניהם גם ספק זה.

ה. שאלה: "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" (א, כב) מדוע צוה פרעה להרוג על ידי הטבעה ביאור ולא בסוג אחר של מיתה?

תשובה: פרעה ראה בכוכבים שמושיען של ישראל ילקה במים לכן גזר על כל הבנים שישלכו ליאור.

ט. שאלה: כמה תינוקות הושלכו ליאור?

תשובה: עשרת אלפים ורבי לוי אמר: שישים ריבוא.

י. שאלה: האם הילדים שהושלכו ליאור מתו?

תשובה: רבי שילא אומר: כל הילדים שהשליכו ליאור לא מתו, אלא היאור הפליט אותם והשליך אותם למדבר מצרי והיה הקב"ה מביא סלע בפי כל אחד ואחד וסלע מצידו, והסלע שהיה בפי היה מניק אותו דבש והסלע שבצדיהם היה מניק אותו שמן... (פד"א מ"ב).

יא. שאלה: מה הם ג' האותות שעשה משה רבינו ליעני העם?

תשובה: האות הראשון – זרק משה את מטוהו על הארץ, ונהפך המטה לנחש. האות השני – הכניס משה ידו אל חיקו, והנה נעשתה היד מצורעת כשלג. כאשר הכניס אותה שוב בחיקו – שבה ידו ונרפאה.

האות השלישי – משה שפך מים על הקרקע, ונהפכו המים שבקרקע לדם.

יב. שאלה: מדוע מצה נקראת לחם עוני?

תשובה: א. לחם שעונים עליו דברים הרבה. ב. לחם של עניים (פסחים לו.).

יג. שאלה: מה הם ארבעה השמות של חג הפסח?

תשובה: (א) חג החירות. (ב) חג האביב. (ג) חג המצות. (ד) חג הפסח.

יד. שאלה: כמה ילדים ילדה אשה בלידה אחת?

תשובה: יש אומרים שישה בכרס אחת ויש אומרים שנים עשר ויש אומרים שישים (שמו"ר א, ח).

טו. שאלה: בזכות מה נגאלו ישראל ממצרים?

תשובה: שלא שינו שמם, לשונם ומלבושם.

טז. שאלה: כמה שנים נגזר על עם ישראל להיות במצרים וכמה שנים היו בפועל?

תשובה: ארבע מאות שנה, ובפועל השתעבדו רק מאתיים ועשר שנה.

יז. שאלה: באיזה שנה תאריך ויום יצאו עם ישראל ממצרים?

תשובה: בשנת 2,448 לבריאת העולם, ביום חמישי, בחמישה עשר לחודש ניסן יצאו בני ישראל ממצרים "בעצם היום הזה" – בחצות היום.

יח. שאלה: מה היה מניינם של עם ישראל בשעה שיצאו ממצרים?

תשובה: למעלה מ-3,000,000 אנשים כשאלהם מתלויים גם "ערב רב".

יט. שאלה: איזה נס נעשה לעם ישראל בשבת שלפני יציאתם ממצרים?

תשובה: שבת שלפני הפסח קרויה, כידוע, "שבת הגדול". הטור בסימן ת"ל מבאר כי היא נקראת כך, על שם הנס הגדול שאירע באותה שבת שטרם יציאת מצרים. שבת זו חלה בתאריך י' בניסן שעליו נאמר לבני ישראל "ויקחו להם איש שה לבית אבות", והיו מצרים רואים את השה שהיה אלוהיהם – כשהוא קשור לכרעי מיטתו של היהודי ומוכן להיחב בעוד ארבעה ימים – ובכל זאת לא נגעו בבני ישראל לרעה – לזכר נס זה אנו מציינים את השבת הזו בשם "שבת הגדול", כלומר, שבת שבה ארע הנס הגדול.

כ. שאלה: מה הם מספר הלוחמים שלקח פרעה להלחם עם עם ישראל?

תשובה: פרעה חשב כי בני ישראל מונים 3,000,000 גברים. למעשה לא היה זה מספרם האמיתי, כי במכת חושך מתו רובם ונשארו רק 600,000 גברים שיצאו ממצרים. אמר פרעה "עלי לגייס צבא רב, באופן שכנגד כל גבר מישראל, יהיו 300 חיילים גבורים! כך לא יוכלו הם להימלט ממני" ועל כן יצא פרעה עם צבא של 900,000 חיילים!

כא. שאלה: למי מהמצריים היה מים במכת דם?

ליקוט שאלות מספרים ומדרשי חז"ל לחיזוק מצות "והגדת לבנך", וכדי לעודד את הילדים להשתתף במצוה יקרה זו נתרמו לצורך הענין פרסים יקרי ערך שיוגרו בין כל המשפחות שישאלו שאלות אלו בין בני ביתם ב"ליל הסדר". (פרטים יש לשלוח ל: lehitaden@gmail.com)

א. שאלה: למה לא נזכר שמו של משה בהגדה (זולת פעם אחת) – "ויאמינו בה' ובמשה עבדו"?

תשובה: הגר"א מוילנא כתב: לומר לך שהכל נעשה על ידי ה', ומשה אינו אלא כעבד העושה רצון אדונו. פעם אחת מוזכר שמו של משה בהגדה, בדברי רבי יוסי הגלילי: "ועל הים מה הוא אומר... ויאמינו בה' ובמשה עבדו". ואף כאן מוזכר משה כעבד ה', לומר לך שהכל נעשה על ידי ה', ומשה לא היה אלא כעבד העושה רצון רבו (הגר"א על ההגדה – "ויוציאנו ה'").

ב. שאלה: מה טעם עושים "יחץ"?

תשובה: א. בהגדה "שמחת הרגל" הסביר, שהוא כדי להראות, כי בני ישראל נשתהו במצרים מאתיים ועשר שנים, שהוא חצי הזמן של ארבע מאות שנה, שנגזר עליהם להיות בגלות.

ב. ב"ארחות חיים" (סדר ליל פסח, אות י"ז) כתב, שהוא זכר לקריעת ים סוף. **ג. ומילתא בטעמא** כתב בזה, האדמו"ר רבי חיים אלעזר ממנוקאטש זצ"ל, בעל "מנחת אלעזר", בשם זקינו ה"שם שלמה". השלושה מצות הם כנגד אברהם, יצחק ויעקב. ואיתא במסכת שבת (פ"ט:ט) לעתיד לבוא יאמר הקב"ה ליצחק אבינו: בניך חטאו. ויצחק משיב: בני ולא בניך... ימי שנותינו שבעים שנה. תוריד עשרים שנה, שעדיין אינו בר עונשין. נשארו חמישים. תוריד עשרים וחמש, שהוא לילה. נשארו עשרים וחמש, חציו – שנים עשר ומחצה, תוריד לתפילה ואכילה ושתיה. נשארו שנים עשר ומחצה – פלגא עלי ופלגא עלך. מטעם זה בוצעים את המצה האמצעית, שהיא כנגד "יצחק", משום שלעתיד לבוא הוא זה שילמד זכות על ישראל, ויטעון: פלגא עלי ופלגא עלך. וגם לוקחים חלק הגדול מהמצה לאפיקומן, ועל כן הסימן "יחץ" הוא רוב חלק הגדול מתיבת "יצחק", כי "יחץ" הם ג' אותיות מתיבת "יצחק".

ג. שאלה: עד מתי חייבים לספר ביציאת מצרים?

תשובה: חייב אדם לעסוק בהלכות פסח וביציאת מצרים. ולספר בניסים ובנפלאות שעשה הקב"ה לאבותינו, עד שתחטפנו שינה (טור סי' תפ"א, שו"ע שם, ס"ב). ואם יכול להוסיף, להתאפק ולהעמיד עצמו מהשינה, יגהה עד אור הבוקר, במאמרי זה"ק המדברים מענין יציאת מצרים ומסוד הד' כוסות, כי ה' הטובה עליו. וידוע תמיהתו של הגאון רבי יצחק זאב הלוי סולובייצ'יק, על אותם שהיו מדקדקים להיות ערים בליל חג השבועות כל הלילה, אע"פ שאינו אלא מנהג, ואילו בליל פסח שמצד הדין צריך לשבת ולספר ביציאת מצרים כל הלילה עד שתחטפנו שינה (טור ושו"ע שם). אין נזהרים בכך. מדוע לא ישנים בערב החג, כדי להיות ערים כל הלילה ולספר ביציאת מצרים ובהלכותיה?! (הגדה מבית לוי עמוד ל"ד).

ד. שאלה: באיזו מכה נפלו למצרים כל מיני חפצים ללא סיבה הנראית לעין?
תשובה: במכת דבר נאמר: "והפלה ה' בין מקנה ישראל ובין מקנה מצרים ולא ימות מכל לבני ישראל דבר". מדייקים חז"ל (שמות רבה ט, ד) שלא נאמר כאן לא ימות "אחד" אלא "דבר" למדנו מכאן שבבית המצרים נשברו כלים, אילנות והפרחים כמשו ונבלו, אבנים מקירות הבית נפלו!

ה. שאלה: בעשר המכות השתתפו ארבעה סוגי בעלי חיים: צפרדע, כינים, ערוב (שכלל את כל סוגי בעלי החיים) וארבה.
וצריך להבין, מדוע נבחרה דוקא הצפרדע להיות הראשונה שפותחת את עשרת המכות מבין בעלי החיים?

תשובה: בספר "שם משמעות" מובא דבר פלא מתוך אגרת שכתב רבי קלונימוס (בן דורו של הרשב"א): יש לצפרדע קבלת כבוד על שני חסדים שגמל את בני ישראל: אחד מכת צפרדע שנכנס לתנורים, אבל יש עוד לפני כן – כשהשליך נמרוד בן כוש את אברהם אבינו ידיד הרחמן לאור כשדים, הביאו הצפרדעים מים בפיהם וירקו על האש כדי לכבותו, וגם קפצו לתוך האש וכיבו את הדליקה.

ו. שאלה: עבד נקנה בהגבהה (עין קידושין כב: באיזה עבד מדובר) היכן מצינו שהקב"ה עשה קנין הגבהה לעם ישראל ועל ידי זה הוציא אותם משרות פרעה והכניסם לרשותו?

תשובה: "ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי" (יש, ד) אומר התרגום יונתן שהגיעו עננים ולקחו את עם ישראל להר המוריה בירושלים לאכול שם את ה"כזית קרבן פסח".

אומר רבי יהודה צדקה על די' "ואשא אתכם על כנפי נשרים" הבאתי אתכם אלי – לרשותי.

ז. שאלה: מה טעם נוהגין למזוג "כוס של אליהו הנביא"?

תשובה: (א) למי ששילם. (ב) המים בבית פרעה לא לקו "עין משך חכמה" ז. כג).

כב. שאלה: מדוע בדור המבול לא נענשו הדגים שנאמר "כל אשר בחרבה מתו" (בראשית ז) ולא דגים שבים (פסיקתא זוטרותא) ואילו במכת דם נאמר "והדגה אשר ביאור מתה"?

תשובה: העונש על המבול היה משום שהתערבו עם שאינן בני מינם והדגים שלא חטאו בזה לא מתו אבל כן גם הדגים חטאו, שהיו אוכלים את התינוקות שהושלכו ליאור ולכן נענשו (מעם לועז שמות ז, ט).

כג. שאלה: היכן מצאנו בעשרת המכות שבעלי חיים דיברו? **תשובה:** היה פרעה יושב על כסאו מוכתר ומעוטר וכל גדולי מלכות לפניו, נדמנו לו צפרדעים והיו נכנסין במעיו ויוצאין מפיו ואחריו כל גדוליו ועבדיו כן. צפרדע שבמעיי פרעה קוראה, והן עונות מתוך מעי עבדיו, צפרדע אומרת: אימתי נצא? והן עונות: עד שיבוא בן עמרם ויתפלל עלינו.

כד. שאלה: לאיזה צפרדעים היה תחיית המתים? **תשובה:** צפרדעים שנכנסו לתנורים.

כה. שאלה: מדוע לאחר שנגמרה מכת צפרדע נשאר כל הצפרדעים מתים במצרים ואילו לאחר מכת ארבה לא נשאר שם אפילו אחד? **תשובה:** הצפרדעים, שאין גנאה בפגריהם, נשארו אצלם מתים, מסריחים את הארץ ומפסידים את האויר, ומולידים את הדבר או את שאר החללים, מכה בתוך מכה. [רבי אברהם בן הרמב"ם], ונזקו במיתתן יותר מחייהן! [מדרש הגדול שמות ח כז] ואילו מהארבה שרצו להנות ממנו באכילתו לא נשאר אחד!

כו. שאלה: מדוע נאמר "צפרדע" בלשון יחיד ולא "צפרדעים" לשון רבים כדוגמת מכת "כינים"? **תשובה:** צפרדע אחת גדולה עלתה מהיאור והמצרים הכו אותה והיא התיזה נחילים נחילים של צפרדעים (ע"פ רש"י בשם התנחומא).

כז. שאלה: באיזה מכה המצרים סטרו לעצמם? **תשובה:** מכת כינים (עין בעל הטורים).

כח. שאלה: מי עוד קיבל סתירה? **תשובה:** על הפסוק "ויצא מעם פרעה בחרי אף" (יא, ח) אומר ריש לקיש (זבחים קב). סטרו ויצא. כלומר משה רבינו היכה את פרעה על לחיו ויצא!

כט. שאלה: כמה סוגי כינים היו במצרים ומה היו גודלם? **תשובה:** י"ד מיני כינים הביא עליהם הקטנה שבהן כביצה של תרנגולת והגדולה שבהן כביצה של אווז (ילקוט וארא רמז קכב).

ל. שאלה: היכן מצאנו פעמיים י"ד גדולה במצרים? **תשובה:** א. בתיה בת פרעה נשתרבה ידה אמות הרבה (עין רש"י שמות ב, ה).

ב. בספר הישר מובא דבמכת ערוב נעלו המצרים הדלתות שלא יכנסו החיות והביא ה' חיה מהים ששמה 'סילונית' שיש לה יד ארוכה עשר אמות ותעל על לגגות וחתכה את התקרה ואת המעזיבה והכניסה את ידה לתוך הבית והסירה המנעול והבריה ותפתח את בתי מצרים.

לא. שאלה: מדוע מכת דבר היתה שבעה ימים הרי ברגע אחד כל הבהמות מתו? **תשובה:** בהמה שיצאה מן הבית החוצה במהלך השבעה ימים מיד מתה (מדרש הגדול ז, כה ש"ך).

לב. שאלה: מדוע פרעה כינה את מכת הארבה "מוות" – "ויסר מעלי רק את המוות הזה" (י, יז)?

העלון נתרם לע"ג שושנה בת חגינה ז"ל

תשובה: (א) למי ששילם. (ב) המים בבית פרעה לא לקו "עין משך חכמה" ז. כג).

כב. שאלה: מדוע בדור המבול לא נענשו הדגים שנאמר "כל אשר בחרבה מתו" (בראשית ז) ולא דגים שבים (פסיקתא זוטרותא) ואילו במכת דם נאמר "והדגה אשר ביאור מתה"?

תשובה: העונש על המבול היה משום שהתערבו עם שאינן בני מינם והדגים שלא חטאו בזה לא מתו אבל כן גם הדגים חטאו, שהיו אוכלים את התינוקות שהושלכו ליאור ולכן נענשו (מעם לועז שמות ז, ט).

כג. שאלה: היכן מצאנו בעשרת המכות שבעלי חיים דיברו? **תשובה:** היה פרעה יושב על כסאו מוכתר ומעוטר וכל גדולי מלכות לפניו, נדמנו לו צפרדעים והיו נכנסין במעיו ויוצאין מפיו ואחריו כל גדוליו ועבדיו כן. צפרדע שבמעיי פרעה קוראה, והן עונות מתוך מעי עבדיו, צפרדע אומרת: אימתי נצא? והן עונות: עד שיבוא בן עמרם ויתפלל עלינו.

כד. שאלה: לאיזה צפרדעים היה תחיית המתים? **תשובה:** צפרדעים שנכנסו לתנורים.

כה. שאלה: מדוע לאחר שנגמרה מכת צפרדע נשאר כל הצפרדעים מתים במצרים ואילו לאחר מכת ארבה לא נשאר שם אפילו אחד? **תשובה:** הצפרדעים, שאין גנאה בפגריהם, נשארו אצלם מתים, מסריחים את הארץ ומפסידים את האויר, ומולידים את הדבר או את שאר החללים, מכה בתוך מכה. [רבי אברהם בן הרמב"ם], ונזקו במיתתן יותר מחייהן! [מדרש הגדול שמות ח כז] ואילו מהארבה שרצו להנות ממנו באכילתו לא נשאר אחד!

כו. שאלה: מדוע נאמר "צפרדע" בלשון יחיד ולא "צפרדעים" לשון רבים כדוגמת מכת "כינים"? **תשובה:** צפרדע אחת גדולה עלתה מהיאור והמצרים הכו אותה והיא התיזה נחילים נחילים של צפרדעים (ע"פ רש"י בשם התנחומא).

כז. שאלה: באיזה מכה המצרים סטרו לעצמם? **תשובה:** מכת כינים (עין בעל הטורים).

כח. שאלה: מי עוד קיבל סתירה? **תשובה:** על הפסוק "ויצא מעם פרעה בחרי אף" (יא, ח) אומר ריש לקיש (זבחים קב). סטרו ויצא. כלומר משה רבינו היכה את פרעה על לחיו ויצא!

כט. שאלה: כמה סוגי כינים היו במצרים ומה היו גודלם? **תשובה:** י"ד מיני כינים הביא עליהם הקטנה שבהן כביצה של תרנגולת והגדולה שבהן כביצה של אווז (ילקוט וארא רמז קכב).

ל. שאלה: היכן מצאנו פעמיים י"ד גדולה במצרים? **תשובה:** א. בתיה בת פרעה נשתרבה ידה אמות הרבה (עין רש"י שמות ב, ה).

ב. בספר הישר מובא דבמכת ערוב נעלו המצרים הדלתות שלא יכנסו החיות והביא ה' חיה מהים ששמה 'סילונית' שיש לה יד ארוכה עשר אמות ותעל על לגגות וחתכה את התקרה ואת המעזיבה והכניסה את ידה לתוך הבית והסירה המנעול והבריה ותפתח את בתי מצרים.

לא. שאלה: מדוע מכת דבר היתה שבעה ימים הרי ברגע אחד כל הבהמות מתו? **תשובה:** בהמה שיצאה מן הבית החוצה במהלך השבעה ימים מיד מתה (מדרש הגדול ז, כה ש"ך).

לב. שאלה: מדוע פרעה כינה את מכת הארבה "מוות" – "ויסר מעלי רק את המוות הזה" (י, יז)?

הגדת לבנך בהידור
הספר להתעדן באהבתך (שמות)
מכיל בקרבו מבחר פנינים, רעיונות וסיפורים על סיפור יציאת מצרים
מחיר מיוחד לרגל החג (לסט שלם)
052-7179954

עלון זה יוצא להצלת
הרב הגאון **נחצ' בן תורקיה** שושנה **הדסה בת פרוחה** שושנה **מחזרי לעילוי נשמת ר' סעדיה בן נחום תורקיה שושנה בת מהדי יוסף בן ר' סעדיה שלום בן ר' סעדיה ת.נ.צ.ב.ה. ולהצלת**
רבקה בת הדסה והילדים אהוד יצחק בן הדסה והילדים מרים בת הדסה והילדים משה בן הדסה חדוה בת הדסה והילדים רינה בת הדסה ברכה בת הדסה שמעון אלעזר בן הדסה שלמה דוד בן הדסה חנה מרים בת ברכה יעקב בן חנה מרים

מבצע!!!
בקניית הסטים
"להתעדן באהבתך"
ו"תוכו רצוף אהבה"
הספר החדש על המועדים - **ביתנה!**
להשיג בטלפון: 052-7179954

ניתן להשיג את הספרים בשעות הערב בב"ב בטל: 052-7179954
ב"ב, שיכון ז' • 052-7685864 • ירושלים • 02-6513701 • נתניה • 055-6683104
• רכסים • 057-3168397 • קרית ספר • 052-7612885 • נתיבות • 054-8481239

03 5275165
בן מתתיהו 19 בני ברק • עוזיהו 35 בני ברק
k035275165@gmail.com • d035275165@gmail.com

להתעדן
כאן בעולם הזה

בסיועה דשומיא יצא לאור
הספר שימתיך לך את שולחן השבת! המלוקט ממופת ספרים, מופיעים בוטב נפוח את מה שערב לרוך ונחמד לאתן. משובחים בסיפורי מופת.

להשיג בחנויות המובחרות
מטק... מטק... מטק...

אלון זה הודפס ב-
פלא האמיר • פלא השג • פלא האיכות